

Streekeigen bebouwing en beplanting in het buitengebied van IJsselmonde

*Heeft u bouw- of verbouwplannen in het buitengebied van IJsselmonde?
Lees dan in deze folder wat u kunt doen om de bijzondere
landschappelijke kwaliteiten in dit gebied te behouden en te
versterken.*

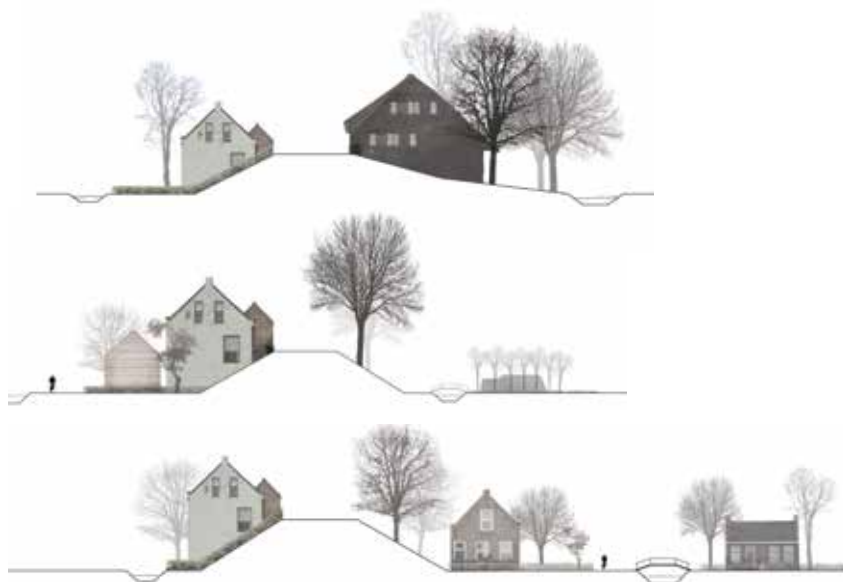
Samen bouwen aan het landschap

In IJsselmonde werken we aan een aantrekkelijk landschap. Bij ontwikkelingen in het buitengebied streven we er naar om de beleving en het poldergevoel in stand te houden en waar mogelijk een stukje te versterken. Wie goed kijkt ziet dat het buitengebied een palet biedt met verschillende landschappen; vanaf een dijk is de beleving van het landschap heel anders dan midden in de polder. Dat zien we ook terug in de bebouwing en beplanting van het erf; bebouwing in de polder is anders dan bebouwing langs een dijk. Deze verschillen vertellen iets over de plek, en hangen samen met de ontstaanswijze van het landschap.

Omdat we trots zijn op onze polders en dijken, zien we graag dat nieuwe ontwikkelingen aansluiten bij de kenmerken van de plek. Met deze folder bieden we een handreiking om ontwikkelingen aan dijken zo goed mogelijk in te passen. Zo kan u ook bijdragen aan een aantrekkelijk landschap wanneer u in het buitengebied woont of werkt.

Ontstaansgeschiedenis Op het eiland IJsselmonde vinden we een afwisselend landschap met polders en dijken, omgeven door rivieren. Voordat er dijken waren hadden de rivieren vrij spel, en overstroomde het land regelmatig. Nadat de dijken waren aangelegd konden nieuwe polders in gebruik worden genomen en kwam er permanente bewoning, in het begin vooral langs de dijken. Daarmee zijn de dijklinten duidelijke sporen van het ontstaan van de polders.

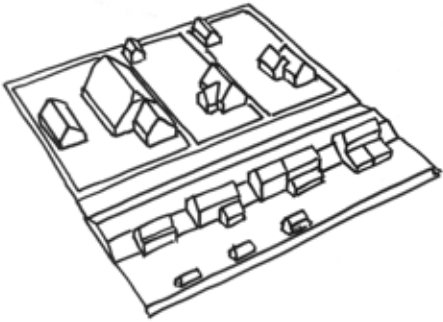

Verschillende dijkprofielen. Van boven naar beneden: asymmetrisch, dubbelzijdig bebouwd dijklint; enkelzijdig bebouwd dijklint; dubbellint, met onderaan de dijk een weg met sloot en bebouwing in de polder.

Wat kenmerkt dijklinten?

Dijklinten liggen verhoogd in het landschap. Karakteristiek is het zicht dat je tussen de bebouwing door op het achterliggende landschap hebt. Geen dijklint is hetzelfde. De hoogte van de dijken verschilt. Er zijn enkele dijklinten (met alleen een weg op de dijk) en dubbellinten (met zowel een weg boven als onderaan de dijk). Dijklinten zijn soms eenzijdig en dan weer tweezijdig bebouwd. Ook zijn de dijklinten dichter bebouwd naarmate ze dichter bij de bebouwde kom liggen, waardoor ze een meer kleinschalig en intiemer karakter hebben. Kortom: iedere dijk is anders en deze verschillen willen we graag behouden en benadrukken.

Algemene tips voor bouwen in het landschap

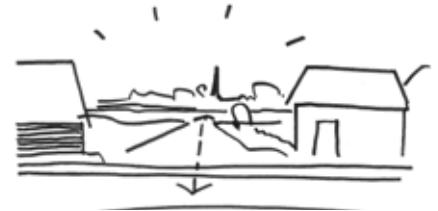
Houd de bebouwing eenvoudig

Gebouwen in het buitengebied hebben 1 bouwlaag met daarop een eenvoudige, maar beeldbepalende kap.

Erfbeplanting is beeldbepalend

Door de erfbeplanting liggen de gebouwen minder prominent, min of meer verscholen, in het landschap.

Zorg voor zicht op het landschap

Houd rekening met de positie van gebouwen en de organisatie van het erf, zodat het landschap zichtbaar blijft.

Bouwen aan de dijk

Landschappelijke inpassing

In het buitengebied staat het landschap centraal. Nieuwe ontwikkelingen moeten daarom zorgvuldig worden ingepast. Dat betekent dat de bebouwing niet te opvallend mag zijn, en er uit ziet alsof het gebouw ook echt op die plek thuis hoort. Beplanting speelt daarbij een heel belangrijke rol. In het landelijk gebied hoort een typisch landelijke architectuur, met een erfinrichting en beplanting die past bij de streek.

De opzet van bebouwing langs een dijk

De eerste bebouwing op IJsselmonde was langs dijken, de sfeer op oude bebouwde dijklinten is dan ook heel kenmerkend. Ook bij nieuwe bebouwing langs dijken is het streven om de sfeer van de dijk te vatten. Toch hoeft dat niet te betekenen dat er daarom alleen historiserende bouwstijlen moeten worden toegepast. Ook met moderne bouwvormen kan het karakter van de dijk worden gehandhaafd wanneer een aantal eenvoudige richtlijnen worden gevolgd. De belangrijkste daarbij is om het profiel van de dijk herkenbaar te houden, dus de dijk mag niet breder worden gemaakt ten behoeve van parkeerplaatsen. Een andere belangrijke richtlijn is de bouwhoogte, vanaf de dijk gezien mag deze niet hoger zijn dan één bouwlaag met een kap.

Volg de richting van het landschap

Geef gebouwen een richting en volg daarbij het landschap.

Houd rekening met hiërarchie

Bebouwing dicht bij de dijk of weg is het visitekaartje van het landschap. Verder het landschap in is de bebouwing lager, informeler en onopvallend.

Algemene tips voor uw erf

Verharding Probeer niet meer verharding toe te passen dan echt noodzakelijk is.

Verlichting Besteed aandacht aan de verlichting. Plaats de verlichting zo laag mogelijk bij de grond, en probeer overvloedige verlichting te vermijden.

Hekwerken Probeer in plaats van hekwerken zoveel mogelijk beplanting toe te passen. Als hekwerken echt noodzakelijk zijn, kunnen deze gecombineerd worden met hagen, zodat ze minder opvallen in het landschap.

Beplanting Het erf is een compositie van bebouwing en beplanting. Denk dus steeds aan beide tegelijkertijd.

Reclame Probeer reclame zo eenvoudig mogelijk te houden. Liefst geen verlichting, geen felle kleuren en niet te groot. Daarmee is reclame nooit te groots of schreeuwerig, maar past deze bij de bebouwing en het landschap.

Parkeren Zorg voor voldoende parkeerplekken op de kavel, zoveel mogelijk uit het zicht.

Aantrekkelijk voor dieren Tref voorzieningen en/of gebruik plantsoorten die voor dieren aantrekkelijk zijn. Vooral struiken waar noten (hazelaar) of bessen (Gelderse roos, sleedoorn) in zitten zijn aantrekkelijk voor dieren. Ook met nestkasten en takkenhopen creëert u een plek voor dieren.

Beplanting op het erf

Uw tuin als onderdeel van het landschap

U kunt bijdragen aan een aantrekkelijk landschap door uw erf zorgvuldig in te richten en te kiezen voor streekeigen beplanting. Coniferen horen bijvoorbeeld niet thuis in het landschap van IJsselmonde. Een kastanje of eik daarentegen is een verrijking voor het landschap.

De voorkant bepaalt het aanzicht van het erf, en gezamenlijk vormen de erven het eerste aanzicht van de dijk of polder. Voor een goede inpassing in het landschap en de herkenbaarheid van dijklinten is de voorkant dan ook bijzonder belangrijk. In de meeste gevallen is er bij dijklinten nauwelijks sprake van een voortuin, doordat de woningen erg dicht tegen de weg staan. Toch kunnen bijvoorbeeld leilindes langs de gevel een mooie invulling

zijn van streekeigen beplanting.

Aan de achterzijde is de beplanting vaak vooral functioneel. Zo is er vaak beplanting die de wind tegen moet houden (windsingel) en privacy moet bieden. Vanuit het landschap gezien is deze beplanting ook van grote waarde omdat het een kader vormt rond de gebouwen op het erf en de activiteiten worden afgeschermd.

Bebouwing en beplanting horen bij elkaar

Het is niet de bedoeling om beplanting te gebruiken om gebouwen achter te verstoppen, de beplanting en gebouwen vormen samen een compositie. Hoge bomen zijn hiervan een goed voorbeeld, deze zijn al vanaf grote afstand zichtbaar en maken dat uw erf niet 'kaal' in het landschap ligt.

Welke beplanting is streekeigen?

Streekeigen beplanting komt van oorsprong voor in het landschap van IJsselmonde en is bovendien bijzonder waardevol voor de natuur in de omgeving. Streekeigen beplanting is goed aangepast aan de omstandigheden van ons klimaat, en is ook bestand tegen veel ziekten en plagen. Probeer de aanleg van schuttingen, coniferen en andere niet-inheemse beplanting zoveel mogelijk te beperken.

Bomen

Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Paardekastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>
Gewone beuk	<i>Fagus sylvatica</i>
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Zwarte walnoot	<i>Juglans nigra</i>
Okernoot	<i>Juglans regia</i>
Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>
hoogstamfruitbomen	<i>Pit en steenvruchten*</i>
Gewone plataan	<i>Platanus x acerifolia</i>
Witte Abeel	<i>Populus alba</i>
Grauwe abeel	<i>Populus canescens</i>
Euramerikaanse populier	<i>Populus euramericana</i>
Zwarte populier	<i>Populus nigra</i>
Ratel populier	<i>Populus tremula</i>
Westamerikaanse Balsempopulier	<i>Populus trichocarpa</i>
Prunus: zoete kers	<i>Prunus avium</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>
Schietwilg	<i>Salix alba</i>
Kraakwilg	<i>Salix fragilis</i>
Bittere wilg	<i>Salix purpurea</i>
Zomerlinde	<i>Tilia cordata</i>
Grootbladige zomerlinde	<i>Tilia platyphyllos</i>
Zilverlinde	<i>Tilia tomentosa</i>
Hollandse linde	<i>Tilia x vulgaris</i>

Struiken

Gele kornoelje	<i>Cornus mas</i>
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europeus</i>
Wilde liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>
Prunus: sleedoor	<i>Prunus spinosa</i>
Wegedoor	<i>Rhamnus catharticus</i>
Zwarte bes	<i>Ribes nigrum</i>
Aalbes	<i>Ribes rubrum</i>
Roos, honds	<i>Rosa canina</i>
Roos: egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>
Wilg, amandel	<i>Salix triandra</i>
Wilg, kat	<i>Salix viminalis</i>
Vlier, gewone	<i>Sambucus nigra</i>
Roos, gelderse	<i>Viburnum opulus</i>

*fruitsoorten geschikt voor kleigronden:

Appels

Present van engeland	Avezaathse kapel
Reinette van ekenstein	Besy van schonauwen/
Zoete bloemee	wintervijg
Zoete campagner	Kleipeer/winterjan
Zoete kroon	Oomskinderpeer

Peren

Roem van altena

Tuinontwerp

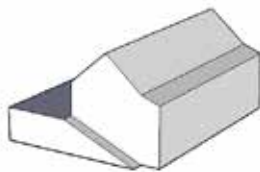
Het is aan te raden om een inrichtings- en beplantingsplan te maken. Daarbij is het goed om te bedenken wat u met een goed beplantingsplan kunt bereiken. Denk bijvoorbeeld aan begrenzing van ruimten binnen het erf, maar ook waar u zon of juist schaduw wilt, en op welke plek beplanting de wind tegen kan houden.

Aandacht voor natuur

Opeenvoudige wijze kunt u met de inrichting van uw erf een bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Bijvoorbeeld door te kiezen voor inheemse, streekeigen beplanting en door zo min mogelijk verharding aan te brengen. Ook van een poel of een vijver kunnen veel planten en dieren profiteren, bij voorkeur met een brede, flauwe oever. De meeste natuurwaarde ontstaat als deze op een zonnige open plek ligt.

Bebouwing aan de dijk

dijkwoning

*Het dijktafud wordt niet aangetast.
Parkeren gebeurt zo nodig onder aan de dijk.*

*De richting van de hoofd- en bijgebouwen
is evenwijdig aan de dijk*

*De bebouwing heeft één bouwlaag met kap
ten opzichte van het dijkniveau.*

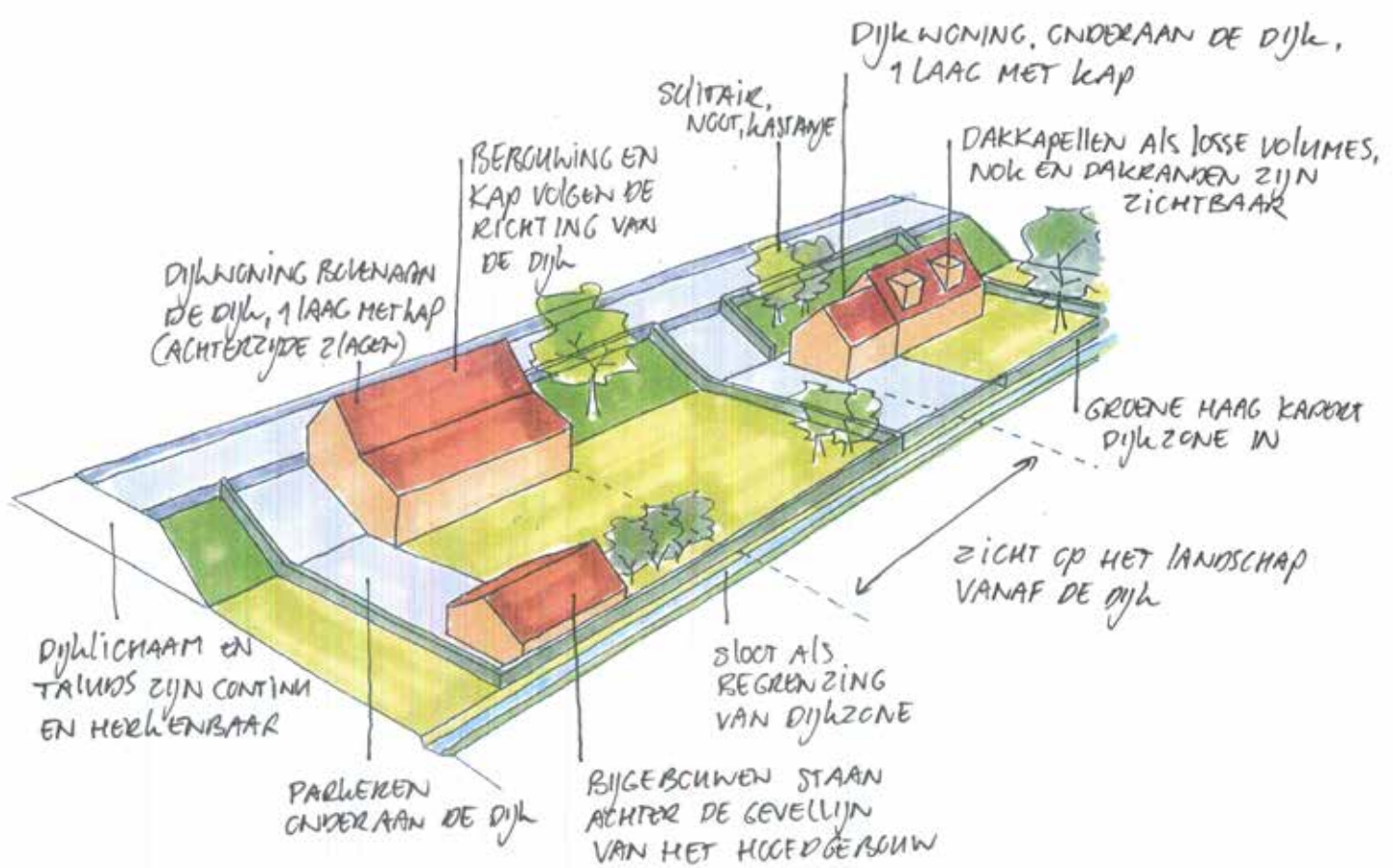
Vanaf de dijk is er zicht op het landschap.

Karakteristiek

- Kleinschalige individuele bebouwing, boven of onderaan de dijk, afgewisseld met doorzichten naar het achtergelegen open landschap
- Gebouwen zijn vormgegeven als eenvoudige en heldere volumes
- Er is een duidelijk verschil tussen het hoofdgebouw en de bijgebouwen op een kavel, waarbij aan- en bijgebouwen onderschikt zijn aan het hoofdgebouw en kleiner ogen, maar qua architectuur wel op elkaar zijn afgestemd.

Positie en oriëntatie

- De positie van de bebouwing op de kavel (bijvoorbeeld boven- of onderaan de dijk) is zorgvuldig gekozen en afgestemd op de situatie (dijklint/ dubbellint, een-/tweezijdig, doorzichten)
- De richting van de hoofd- en bijgebouwen is evenwijdig aan de dijk
- Het hoofdgebouw is georiënteerd op de dijk. Bijgebouwen staan achter de voorgevellijn van het hoofdgebouw

Kap en bouwhoogte

- De bebouwing bestaat uit één bouwlaag met een kap
- De woning bovenaan de dijk heeft een bouwlaag, ten opzichte van het dijkniveau. Dit kan betekenen dat er aan de achterzijde, onderaan de dijk, sprake is van twee bouwlagen
- De kap heeft dezelfde richting als het landschap en is beeldbepalend.
- Dakkapellen ogen als een toevoeging, de nok en randen van het dak zijn altijd zichtbaar
- Type kap: zadeldak

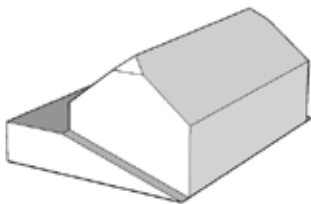
Materiaal- en kleurgebruik

- Dijkwoningen zijn doorgaans van (gepleisterde/gekeimde) baksteen, of (zwart gepotdekselde) houten delen. De kap bestaat uit keramische pannen
- Materiaal- en kleurgebruik is terughoudend en in onderlinge overeenstemming
- Er worden streekeigen materialen toegepast, in natuurlijke en Oud Hollandse kleuren

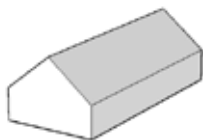
Organisatie kavel

- Wanneer de woning iets verder terug in het talud van de dijk staat, blijft het dijklichaam herkenbaar. De ruimte tussen dijk en woning wordt niet opgevuld
- Er wordt op eigen terrein geparkeerd, onderaan de dijk, bij voorkeur uit het zicht
- Opslag en vuilcontainers hebben een plek op eigen terrein, zoveel mogelijk uit het zicht.

Erf aan de dijk

dijkboerderij

schuurwoning

Het hoofdgebouw (boerderij) staat boven aan de dijk, bijgebouwen staan onderaan de dijk.

Bijgebouwen hebben een informeel karakter en zijn daarom nooit van steen of metselwerk.

Een dijkerf bestaat uit een ensemble van gebouwen rondom een gemeenschappelijk erf. Een schuurwoning kan daar onderdeel van zijn.

Het hoofdgebouw heeft vaak een rieten kap.

Karakteristiek

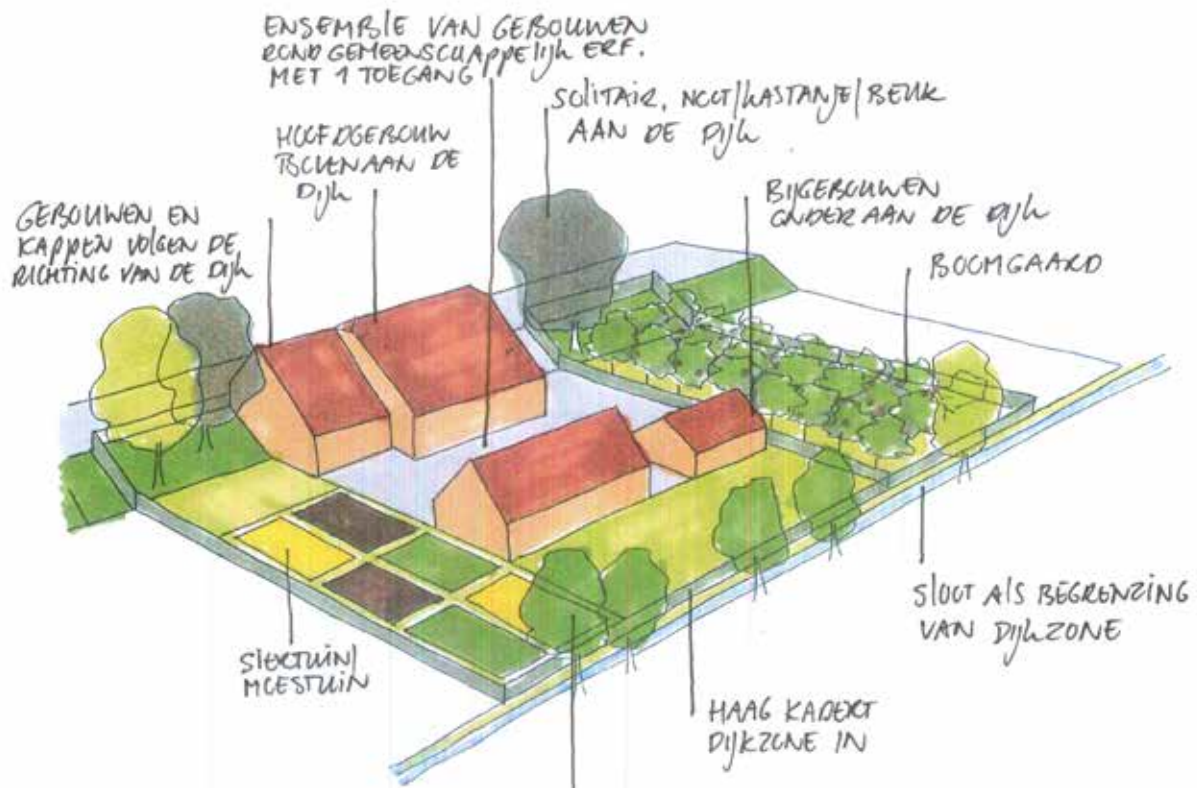
- Een dijkerf bestaat uit een ensemble van gebouwen rondom een gemeenschappelijk erf
- De bebouwing bestaat uit maximaal 1 hoofdgebouw (boerderij) en eventueel één of meerdere bijgebouwen
- De korrelgrootte van de bebouwing is groter dan die van de dijkwoning
- Gebouwen zijn vormgegeven als eenvoudige en heldere volumes
- De architectuur van hoofdgebouwen is op elkaar zijn afgestemd, de gebouwen zijn familie van elkaar (bijvoorbeeld overeenstemming in kleur- en materiaalgebruik, kapvorm, gevelontwerp).

Positie en oriëntatie

- Het hoofdgebouw (boerderij) staat boven aan de dijk, bijgebouwen (schuurwoningen, kap- wagenschuren) staan onderaan de dijk.
- De richting van de hoofd- en bijgebouwen is evenwijdig aan de dijk

Kap en bouwhoogte

- De bebouwing bestaat uit één bouwlaag met een forse kap
- De dijkboerderij bestaat uit één bouwlaag, ten opzichte van het dijkniveau. Dit kan betekenen dat er aan de achterzijde, onderaan de dijk, sprake is van twee bouwlagen

- Dakkapellen ogen als een toevoeging, de nok en randen van het dak zijn altijd zichtbaar
- Type kap: zadeldak, kenmerkend zijn de wolfseinden die (alleen) worden toegepast bij de schuren (bijgebouwen)

Materiaal- en kleurgebruik

- Dijkboerderijen en -schuren zijn doorgaans van zwart gepotdekselde houten delen, eventueel gecombineerd met baksteen. De boerderijen hebben vaak een rieten kap (of keramische pannen)

- Bijgebouwen hebben een informeel karakter en zijn daarom nooit van steen of metselwerk
- Materiaal- en kleurgebruik is terughoudend en in onderlinge overeenstemming
- Er worden streekeigen materialen toegepast, in natuurlijke en Oud Hollandse kleuren

Organisatie kavel

- Hoofd- en bijgebouwen zijn georganiseerd rond een gemeenschappelijk erf met een gemeenschappelijke toegang

- Wanneer de woning iets verder terug in het talud van de dijk staat, blijft het dijklichaam herkenbaar. De ruimte tussen dijk en woning wordt niet opgevuld
- Er wordt op eigen terrein geparkeerd, onderaan de dijk, bij voorkeur uit het zicht
- Opslag en vuilcontainers hebben een plek op eigen terrein, zoveel mogelijk uit het zicht.

Erf aan de dijk

Plaats waar mogelijk een mooie boom

Probeer in plaats van hekwerken zoveel mogelijk beplanting toe te passen

De bovenzijde van de dijk is de voorkant van het erf. Zorg voor een representatieve uitstraling

Beplant dijken eventueel met fruitbomen

Waar ruimte is kan een scherm met leilindes worden geplant

Open ruimtes aan de dijk, bijvoorbeeld met een schapenweide, verrijken het beeld

Wat te plantenaan de dijk?

HAAG ALS KAVELGRENS OP DIJKTALUD: beuk, haagbeuk, liguster

VOORZTUIN: leilindes

STRUIKEN: besdragende struiken, kornoelje, hazelaar

FRUITBOMEN/ BOOMGAARD: hoogstamfruitbomen met appel, peer, pruim, noot of kers

SOLITAIRE BOOM: walnoot, paardenkastanje, okkernoot, rode beuk

POLDERZIJDE/ ACHTERKANT: wilg, es, populier

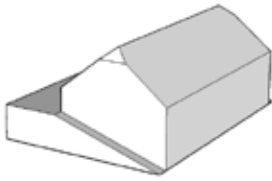
HAAG ROND DE BOOMGAARD: meidoorn, veldesdoorn

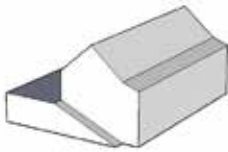
Erfinrichting en beplanting aan een dijk

- De bovenzijde van de dijk is de voorkant van het erf. Richt de voorkant en de zichtbare zijanten in als een sier- of moestuin;
- Plaats waar mogelijk een mooie boom, bijvoorbeeld een paardenkastanje of walnoot;
- Soms kunnen 1 of 2 solitaire bomen ook aan de overkant van de weg geplaatst worden, als de grond tot het eigendom behoort, of met toestemming van eigenaar;
- Benadruk de schuine lijn van het talud van de dijk met een knie- tot heuphoge haag. Ook daar waar de woning niet pal tegen de weg op de dijk staat, is het mooi nog een haag tussen woning en weg toe te voegen;
- Kavelgrenzen op het talud van de dijk eventueel ook met hagen beplanten. Gebruik geen coniferen of hekwerken;
- Voeg, als de ruimte het toelaat, leilindes toe tussen woning en weg;
- Beplant dijken eventueel met fruitbomen;
- De onderzijde van de dijk is de informele kant van het dijkerf. Begrens het erf aan deze (achter)zijde met een sloot;
- Plant langs de sloot streekeigen soorten als (knot-)wilg, els, es of populier, als scherm (in het gelid of nonchalant her en der) of als solitaire bomen.

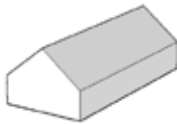
Beelden en inspiratie

dijkboerderij

dijkwoning

schuurwoning

beukhaag

ligusterhaag

meidoornhaag

veldesdoornhaag

3

4

5

8

9

10

13

sloot met riet en lage kade

De foto's in deze folder zijn voor een groot deel gemaakt door de opstellers. Dit geldt niet voor het merendeel van de gebruikte foto's deze twee bladzijdes. De fotoverantwoording/bronvermelding van deze inspirerende voorbeelden vindt u hieronder:

- 1, 4, 5. Dijkboerderij Noldijk, Barendrecht - foto: Annemieke Punter
2. Dijkboerderij Dorpsstraat, Heerjansdam - foto: Annette Matthiessen
3. Dijkboerderij Noldijk, Barendrecht - foto: Annette Matthiessen
6. Dijkwoning Rijsstraatweg, Barendrecht - foto: Annemieke Punter
7. Landelijke pastorie - bron: www.bik.be
8. Woning buitengebied Maarsbergen – Architect: Dick van der Merwe – bron: www.interdijk.nl/kavelenhuis
9. Dijkwoning, s 'Gravendeel – bron: www.vdspekbouw.nl/proj-opgeleverd
10. Woning Noldijk Ridderkerk – foto: Annemieke Punter
11. Schuurwoning – Architect: Cor Kalfsbeek Architectuur BNA – bron: www.corkalfsbeek.nl
12. Schuurwoning, Lochem – foto: Frits Punter
13. Schuurwoning, Delden – Architect: SchipperDouwesArchitectuur – bron: www.schipperdouwes.nl

Voor meer informatie over regels, procedures en vergunningen:

Gemeente Barendrecht

Tel: 14 0180

www.barendrecht.nl

Gemeente Ridderkerk

Tel: 0180-451234

www.ridderkerk.nl

Gemeente Zwijndrecht

Tel: 14 078

www.zwijndrecht.nl

Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht

Tel: 14 078

www.h-i-ambacht.nl

Gemeente Albrandswaard

Tel: (010) 506 11 11

www.albrandswaard.nl

De opsteller heeft alle rechthebbenden van gebruikte afbeeldingen geprobeerd te achterhalen. In de folder is een fotoverantwoording opgenomen. Personen of instanties die menen aanspraak te maken op auteursrecht, verzoeken wij contact op te nemen met Wietske Wolf via telefoonnummer 14 0180.

De landschapstafel IJsselmonde vindt zijn oorsprong in het Deltapoort programma. In 2012 heeft de stuurgroep van dit programma de Gebiedsvisie Deltapoort 2025 vastgesteld. Het doel bij de uitvoering van deze visie is: het gebied IJsselmonde te ontwikkelen tot een aantrekkelijk gebied waar met plezier en tevredenheid wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd.

Verschillende ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden hebben hier zich afgelopen jaren al voor ingezet. Onder andere binnen de thema's groen, recreatie, toerisme, bereikbaarheid, routenetwerk en bedrijvigheid.

Kijk voor meer inspiratie, achtergronden en informatie op www.mooijssselmonde.nl en op www.groenijssselmonde.nl